

Loslaten is anders vasthouden

Over spirituele koopkracht en heling

Een paar jaar geleden stond het huis van mijn ouders te koop. De financiële crisis had net toegeslagen toen de woning op de markt kwam. Dat beloofde weinig goeds, al hadden we als broers en zussen er geen idee van hoe diep die crisis zou zijn. We haalden het huis leeg, knapten voor het oog de kamers wat op, maakten de tuin op orde en wachtten op het belletje van de makelaar. Maar alles wat er kwam, geen telefoon. Dus ook geen aanbieding, helemaal niets.

We hadden geen haast en namen dus de tijd. Om met de prijs wat te zakken en om het onderhoud aan het huis niet te verwaarlozen. Om extra open dagen te organiseren en nog eens in prijs wat te zakken. Om speciale advertenties te plaatsen en het huis wat 'gelikter' te omschrijven op internet. Om het soms even uit de verkoop te halen en om het daarna opnieuw onder de aandacht te brengen van belangstellenden. Maar nog steeds meldde zich geen koper. Zo ging er meer dan een jaar voorbij. Niets leek te helpen. Zelfs niet het overschakelen naar een andere makelaar die ons de opdracht gaf het huis opnieuw in te richten zodat het ook voor jonge mensen aantrekkelijk zou worden. En weer gebeurde er niets. Geen belletje, geen bezoekers op de open dag.

De vreemde mail

Dit was het moment dat ik een column over het huis van mijn ouders schreef. Ik deed dat omdat ik fysiek pijn beleefde aan het feit dat deze woning maar leeg bleef staan en als niets waard bij het oud vuil leek te worden achtergelaten. Het was het huis van mijn ouders waar we als kinderen zoveel geborgenheid hadden ervaren. Het was de plek die ons veiligheid had geboden. Het was de intieme haven waar we altijd terecht konden, in welke storm we ook zaten. Het was het bouwwerk dat ons de ruimte gaf om onszelf in het leven te ontdekken. En dat huis was niet aan de straatstenen te slijten. Dat deed pijn.

Daar schreef ik een stuk over in de omroepgids van de KRO. En ik had het nog niet klaar of ik kreeg een mail van een trouwe lezer. Het was niet zomaar

Rode vuurtoren en huizen op Schiermonnikoog, het meest noordelijke Waddeneiland van Nederland.

© foto: Simone de Groot.

een mail. Het was een hartenkreet met een opdracht: laat je vader los. De lezer hield me voor dat het huis niet verkocht kon worden omdat mijn vader nog in het huis was. Beter gezegd, de ziel van mijn overleden vader doolde nog door de ruimtes van het opnieuw ingerichte huis. Ik maakte het hem te moeilijk om weg te gaan, aldus de lezer die me vroeg om mijn vader de kans te geven zijn eigen pad te gaan. Ik had veel mails gekregen, maar nog nooit zo'n bericht. Aanvankelijk heb ik er alleen maar om gelachen en de mail doorgestuurd aan mijn broer en zussen.

Toen er ook in de maanden daarna niemand zich meldde als potentiële koper, heb ik de mail weer tevoorschijn gehaald en de inhoud ter harte genomen. Dat was niet zo'n moeilijke opdracht, want ik liep al sinds de dag van het sterven van mijn vader met zijn rozenkrans in mijn broekzak. En daar zat zijn gebedssnoer anderhalf jaar later nog. Zo was mijn vader altijd dicht bij me. Daarom was de vraag van de lezer niet zo vreemd: laat je vader los! Baat het niet, dan schaadt het niet, heb ik gedacht. Dus ik haalde de rozenkrans uit mijn broekzak en hing deze om mijn bureaustoel op de zolderkamer. Mijn vader verdween daarmee niet uit het oog, maar kreeg wel meer ruimte. Loslaten is anders vasthouden.

Urgentie

Of het nu door die ruimte gekomen is, weet ik niet. Maar sinds het moment dat ik er bewust voor gekozen heb om mijn vader los te laten, gebeurde er van alles rondom het huis. Er kwam een volgende openhuizendag aan. Ik wilde er niet eens meer heen, want er zou toch niemand komen. Mijn zwager vroeg mij wel langs te komen en samen met hem te wachten op potentiële kopers. Ik luisterde naar hem met tegenzin. Ik was er dus op een zaterdagochtend aan het begin van de herfst. En ik was nog niet in het ouderlijk huis of het wonder voltrok zich. Er meldde zich een potentiële koper. Die zaterdag is het daarna niet meer rustig geweest. Zeker veertien belangstellenden trokken door het

huis en wilden van alles weten. Ik wist niet wat ik meemaakte, want op eerdere openhuizendagen kwam er niemand, maar dan ook niemand opdagen. En dit keer waren het er maar liefst veertien. Hoe was dat nou mogelijk? Zelfs de makelaar kon het niet geloven.

Daarmee was het hele verhaal nog niet verteld. Want in datzelfde weekend werd er op zondagavond een bod op het huis gedaan. Zeker anderhalf jaar hadden we moeten wachten op een eerste kijker en op een eerste bod. En nu gebeurde alles tegelijk. Of was het niet zomaar? Werd dit allemaal in gang gezet omdat ik een mail kreeg en daarna deed wat de mail vroeg: laat je vader los! Zonder die mail was de rozenkrans van mijn vader langer in mijn broekzak gebleven. En zonder deze post per internet was ik er nooit over gaan nadenken. Eigenlijk heeft ieder mens soms urgentie nodig om in beweging te komen. Met alle gevolgen van dien. Een maand na de openhuizendag zaten mijn broer, zussen en ik bij de notaris om de verkoop van het huis van mijn ouders te fiatteren. En let wel, we waren niet verder gaan zakken in prijs. Ik had wel mijn vader losgelaten, ik was hem anders gaan vasthouden. Hij was er nog elke dag in de rozenkrans om mijn stoel, maar hij domineerde niet meer mijn leven. Dat gebeurde er.

De lezer die had verwacht hier alleen maar de wijsheid van het contemplatieve leven aan te treffen, is hopelijk niet teleurgesteld. Omdat elk leven over loslaten gaat. Omdat dit verhaal raakt aan de lessen die ik op mijn zoektocht langs abdijen en kloosters heb geleerd. In dit verhaal over het ouderlijk huis schuilt de les van afstand nemen om ruimte te kunnen scheppen en tegelijk vast te kunnen houden. Loslaten gebeurt overal, zeker in het dagdagelijkse leven. Loslaten is een eerste stap om afstand te kunnen nemen en zo dichterbij jezelf en de ander te kunnen komen. Ik heb het ervaren in mijn eigen leven, ik heb het van dichtbij gezien in het contemplatieve bestaan.

Verhalen uit kloosters

Veel indruk heeft op mij gemaakt het verhaal van Manu van Hecke, de abt die de gemeenschap van Westvleteren een nieuwe toekomst geeft in een nieuw gebouw. Het is de abt die de moeilijke weg nooit uit de weg gaat en durft te dromen in een nieuw perspectief voor contemplatief leven. Misschien kan hij dat wel omdat hij zo eerlijk en realistisch is naar zichzelf toe. Alleen zo is het te verklaren dat hij voor het oog van de camera een paar jaar geleden vertelde dat hij het zo moeilijk vond om los te laten. Het werd een openbare biecht, ook naar de gemeenschap toe. Hij zei dat het hem niet lukte om met enige regelmaat woestijndagen te houden. Hij kwam niet los van het dagelijkse bestaan dat elke dag weer nieuwe vragen stelde. En als het hem wel lukte, soms zelfs een hele week, dan moest hij tussentijds terug naar het klooster om zijn mail te raadplegen. Deze Manu van Hecke sprak hardop uit dat hij vastzat aan de moderne communicatiemiddelen. Hij legde zijn zwakte open en bloot op tafel. En hij moest dat doen, vertelde hij me veel later, om werk te maken van zijn weerstand om los te laten. Pas toen hij het had uitgesproken, kon hij

Houten piramide, het meest opmerkelijke baken op Schiermonnikoog.
© foto: Marianne & Ron.

er wat aan doen. Loslaten van wat ons bindt, heeft urgentie nodig. Ook bij abt Manu van Hecke.

Deze wijze abt kan nu wel loslaten. Zijn mail zit hem tijdens woestijnweken niet meer in de weg. Sterker nog, hij ziet voordelen van afstand nemen. Want juist als hij op afstand is van het dagelijkse gedoe, gaat hij anders naar de ander in de gemeenschap kijken. Afstand is nodig om de ander met meer liefde te omarmen, om de ander als een hele mens te zien, met goede en slechte kanten. Dat doet de woestijnvader op afstand, dat maakt de woestijnweek in hem los. Fysiek op verplaatsing gaan betekent dan beter naar jezelf kijken en daardoor ook beter naar de ander kijken. De gemeenschap loslaten voor een paar dagen is dan anders vasthouden, met meer liefde en barmhartigheid.

Het verhaal van Hannah van Quakebeke, de priorin van de benedictinessen in Loppem, oogt misschien wel wat anders, maar komt op hetzelfde neer. Deze gedreven vrouw ging zo in haar werk en verantwoordelijkheid als priorin op dat ze niet meer de dingen deed die tot haar hobby behoorden. Zoals hardlopen en muziek maken. Twee activiteiten die de wereld niet beter en mooier maken, maar die zuster Hannah de kans gaven om los te laten. Als ze ging hardlopen, vergat ze alles en veegde ze haar hoofd leeg. En bij muziek maken kon het zelfs voorkomen dat twee of drie stemmen tot eenheid konden komen en aan de tijdloosheid konden geraken. Hoe fijn ze het ook vond, het kwam er niet meer van toen ze priorin werd. Productiviteit ging boven creativiteit. Het resultaat was dat haar bron steeds meer verstopt raakte. Ze kende maar één remedie: loslaten. En wat betekende dat? Niets doen, helemaal niets doen. Loslaten heeft soms ook te maken met de ruimte van het totale niets, de leegte die alles weer herschikt en herordent. In die leegte van het niets komt er ruimte voor de bron die dicht was geslibd. Zo kreeg zuster Hannah weer nieuwe adem.

Het laatste verhaal over loslaten gaat weer over een vrouw en andermaal over een sterke vrouwelijke leider die in moeilijke tijden haar mannetje stond. Het betreft zuster Benedict, de abdis van de trappistinnen in Arnhem-Oosterbeek. Ze had een nieuw klooster laten bouwen in de stilte van de natuur en ze had daar veel geld voor uitgetrokken, in de verwachting dat de verkoop van het oude gebouw met grond genoeg zou opleveren. Tenminste, dat was haar verzekerd door de gemeente en het bouwfonds. Maar toen de crisis toesloeg, was dat geld even niet beschikbaar en moest zuster Benedict toch verder in het nieuwe klooster. Wat nu? Ze zat met dubbele lasten en kon vaak niet meer over de problemen heen kijken. Ze hield het tenslotte niet vol en moest op verplaatsing. Naar Zuid-Frankrijk waar haar broer woonde. Loslaten om ver weg te gaan en te wandelen. Met een hond. Tien kilometer op een dag. Loslaten en fysieke arbeid verrichten om geheeld te worden door de schepping. Want dat doet loslaten ook.

Spelen op Schiermonnikoog

Ik ben nooit het verhaal vergeten van een oudere vrouw die in een asielzoekerscentrum werkte en geconfronteerd werd met een zelfdoding. Ze had geen adem meer en liep helemaal vast. Ze werd opgegeten door dit drama en had geen leven meer. Ze kon niet meer bij de stem van haar eigen hart komen. En ze nam een moedige beslissing. Ze liet haar werk los en reisde naar het kleinste eiland van Nederland, Schiermonnikoog. Daar ging ze alleen maar op een duin zitten, meer niet. Wind door het haar, zon op het gezicht, de zee ruisend in haar oor. En toen gebeurde het, vertelde ze. Ik vroeg haar wat er dan precies gebeurde. Ze keek me aan en legde het prachtig uit. Loslaten betekent jezelf uit handen geven om daarna geheeld te worden door de Schepping en de Schepper. De wind, de zee, het strand, de duinen en de zon helen de wond in je ziel en nemen de lasten van je schouder. Het grote dat ons terneerdrukkend lijkt, wordt klein, in het perspectief van de schepping. Maar ze doen ook wat anders. Zee, strand, zon, duinen en wind doen een beroep op het kind in ieder dat weer wil spelen. Het kleine wordt groot, het kinderhart van ieder van ons, mag weer spelen. Loslaten betekent derhalve dat het kind in ieder van ons weer tot leven komt en dat de lasten een stuk kleiner worden. En daardoor kreeg deze directeur weer de energie om van haar asielzoekers te houden. Loslaten in de schepping: dat is geheeld worden, dat is het kind tevoorschijn brengen, dat is weer tot leven komen. Bij contemplatieven en actieven.

Leo Fijen (°1955) is historicus. Als journalist werkte hij eerst op het secretariaat van de katholieke kerk in Nederland en ging daarna voor KRO en RKK werken. De programmamaker en presentator Fijen kwam in contact met de wereld van het contemplatieve leven, schreef daar boeken over en tekende voor kloosterseries op de Nederlandse televisie. Sinds 2009 is Fijen hoofd van de afdeling Godsdiens en Cultuur van de KRO.

